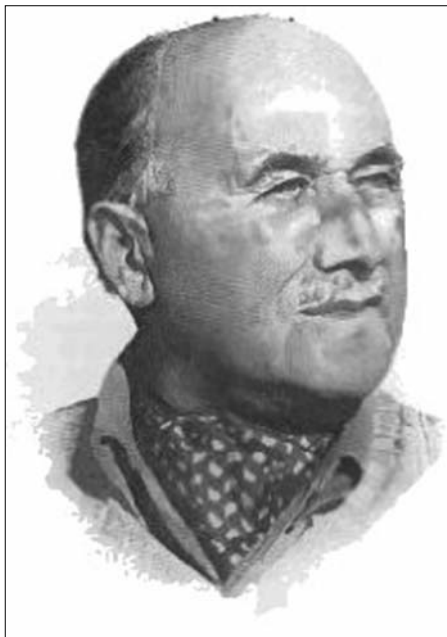

Jean Monnet

Poglabljena, resnična in takojšnja akcija

Vsako leto, če je le možno, se odpravim na velike pohode po Alpah, in tokrat sem se z mojim vodnikom po Alpah nad Huezom dogovoril za srečanje v Švici, v Roselandu. Koliko kilometrov sva napravila v dveh tednih – prenočujoč po kočah – sem pozabil, toda tok mojih misli je še vedno pred mojimi očmi in to v zapiskih, ki sem jih napravil zvečer ob koncu vsake izmed etap. V njih je čutiti strah, ki je ležal nad Evropo pet let po vojni: neka druga vojna je blizu, če nečesa

Jean Monnet

ne storimo. Nemčija ne bo njen vzrok, ampak stavni vložek zanj. Treba je preprečiti, da bi to bila in da bi – nasprotno – postala izhodišče za nekakšno vez. Trenutno bi le Francija lahko dala iniciativo. Kaj bi lahko povežalo, preden bo prepozno, Francijo in Nemčijo? Kako že od danes dalje uveljaviti skupni interes obeh držav? Takšna so bila vprašanja, ki sem si jih v zbranosti neprestano zastavljal med hojo v tišini. Ko sem se v prvih dneh aprila vrnil v Pariz, še nisem imel povsem pripravljenega odgovora, ampak zgolj poročilo, polno najrazličnejših razlogov za delovanje, in že tako jasno usmeritev, da je bil zame čas negotovosti že mimo. Preostalo je le še izbrati način in najti priložnost.

Poročilo je bilo na nekaj straneh, katere je tedaj prebralo le malo ljudi, kajti do akcije je prišlo zelo hitro in je prehitela neko razčlenjevanje. Toda to razčlenjevanje, ki me je vodilo, je še danes koristno, da razumemo, zakaj so se stvari odvijale na takšen način. Kaže, kako ozka je bila pot miru v svetovnih perspektivah in s kakšnimi omejenimi možnostmi smo razpolagali, da bi spremenili smer kazalcev, ki so bili nagnjeni tako blizu nevarnosti. Že v prvih stavkih je bilo slišati

alarmni signal, na katerega smo danes v miru živeči Evropi pozabili, toda ki je pet let po koncu vojne pomenil nov strah za moške in ženske: "Kakor koli obrnemo, v položaju današnjega sveta srečujemo le zagate, pa naj gre za rastoče sprejemanje vojne, o kateri se sodi, da je neizogibna, za nemško vprašanje, za nadaljevanje francoskega vzpona, za organiziranje Evrope, za sam prostor Francije v Evropi in v svetu."

"Vojna, o kateri se sodi, da je neizogibna": le s težavo danes lahko ponazorimo to psihozo iz leta 1950, ki je dogodki niso potrдили. Toda soobstoj dveh blokov je bil kočljiv in dialog med Vzhodom in Zahodom ni poznal drugega pravila kot silo. Preizkušnjo slednjega se je ravnokar izkusilo v Berlinu, in sicer

po letu blokade v prid Zahodnjakom. Ameriški zračni most je uporabil vsa fantastična vojaška sredstva, ki so pripeljala do sovjetske popustitve maja 1949. Toda povsem jasno sta obstajali dve Nemčiji, vsaka vključena v eno izmed strateških con. Adenauerjevo Nemčijo je ščitilo novoustanovljeno Atlantsko zavezništvo. Delalo se je tudi na tem, da bi se jo pritegnilo k aktivni udeležbi pri skupni obrambi. Do kod bodo šle reakcije Rusov, ki so od nedavnega imeli atomsko bombo? Tako zastavljeno vprašanje je pozivalo na tisoče vse vplivnejših k odgovoru, ki se je zdel navidez pameten: "Pustimo Evropo zunaj teh konfrontacij". Toda nauk nevtralnosti ni nikoli izstopil iz meja intelektualne diskusije. Sam sem o tem razpravljal pri domačem ognjišču z Beuve-Méryjem,¹ direktorjem dnevnika *Le Monde*, katerega globoko iskrenost sem spoštoval in ki je za vselej ostal moj prijatelj. "Odsotnost zahodnoevropskih držav pri velikih svetovnih odločitvah," sem mu dejal, "je ravno razlog za neravnotežje, pred katerim se vi mislite na ta način zavarovati. Nasprotno, treba je, da aktivno prevzamemo naše mesto pri ureditvi problemov, pri katerih je Zahod v celoti udeležen." Kakor koli, nemir je vladal med ljudmi in videl sem – ne brez strahu – da se v Evropi razvija, da ne omenjam drugih mest napetosti v svetu, podnebje "hladne vojne".

Najstrašnejšo nevarnost v mojih očeh niso pomenile toliko človeške ambicije ali kopičenje orožja, ampak psihološki nered posebne narave pri voditeljih in ljudstvih; nered, ki je klical po posebnih zdravilih, ki so sama psihološke narave:

"Duhovi se razčiščujejo ob preprostem in nevarnem cilju: hladni vojni. Vsi predlogi, vsa dejanja se v javnem mnenju interpretirajo kot prispevek k hladni vojni."

"Hladna vojna, katere temeljni cilj je doseči nasprotnikovo popuščanje, je prva faza resnične vojne."

"Ta perspektiva ustvarja pri voditeljih togost v mišljenju, ki je značilna za zasledovanje nekega edinstvenega cilja. Iskanje rešitev za težave izgine. Ta togost v mišljenju, objektivno, na eni in drugi strani neizogibno privede do šoka, ki je v nujni logiki te perspektive. Iz tega šoka bo izšla vojna."

"Dejansko, mi smo že v vojni."

To vojno, ki je bila v duhovih, je bilo treba izboriti z orožjem domišljije. Spomnil sem se Rooseveltove formule, ki je tako presenetila njegove sodržavljane: "Ničesar drugega se nimamo bati kot strahu samega." Leta 1950 je ta strah povzročal ohromljenost in ta se je imenovala usodnost. Nujno je bilo prebuditi gibanje:

"Treba je spremeniti tok dogodkov in zato je treba spremeniti mišljenje ljudi. Besede ne zadoščajo več. Samo takojšnja akcija, ki zadeva bistveno točko, lahko spremeni sedanje statično stanje. Potrebna je poglobljena, resnična, takojšnja in dramatična akcija, ki bo spremenila stvari in napravila realne upe, v katere ljudje na tej točki ne verjamejo več."

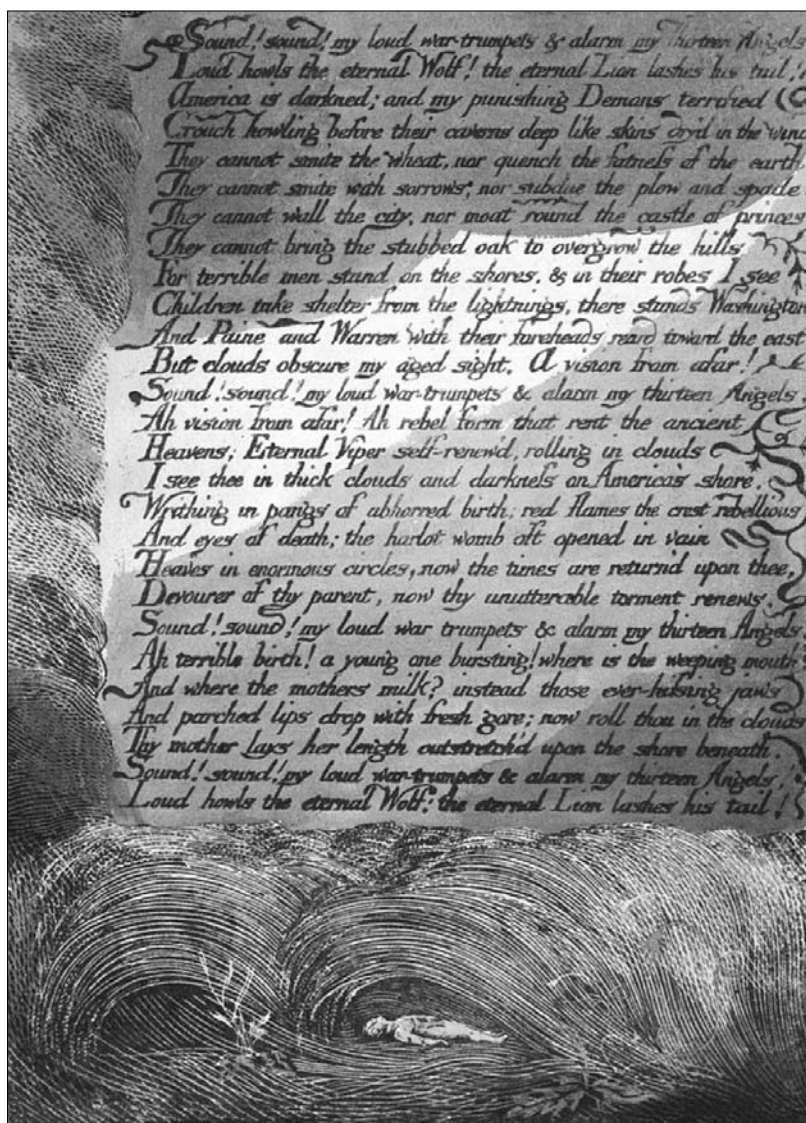
V Evropi se je tveganje še vedno imenovalo Nemčija in tokrat ne zaradi njene lastne iniciative, ampak zaradi voditeljev drugih sil, ki sta jo videli kot vložek v igri. Američani, sem razmišljal, bodo skušali integrirati novo zvezno republiko v zahodni politični in vojaški sistem, Rusi pa se bodo temu z vsemi sredstvi upirali. V Franciji bo prišlo do poglobitve njenih lastnih kompleksov. Kar zadeva Nemčijo, je bilo treba ustvariti pozitivni šok:

"Nemški položaj naglo postaja rakova rana za mir v bližnji prihodnosti, za Francijo pa takoj, če se njegov razvoj ne bo usmeril, kar zadeva Nemce, k upanju in sodelovanju s svobodnimi narodi. /.../ Ni treba iskati rešitve nemškega problema na temelju aktualnih danosti. S preoblikovanjem je te danosti treba spremeniti."

Nedvomno sem se v tistem trenutku ob tem določenem problemu zavedal pomem-

bnih možnosti, ki jih je skrivala metoda delovanja, ki mi je bila blizu že dlje časa in ki sem jo empirično uporabljal za rešitev mnogih težav vseh vrst. Razumel sem, da je pogosto nesmiselno lotiti se težav, ki ne obstajajo kot take same na sebi, ampak so rezultat okoliščin. Le prek preoblikovanja okoliščin se lahko reši položaj, katerega vzrok ali povod te

so. Namesto da bi trošil svoje sile za to, kar se je upiralo rešitvi, sem se navadil iskati to, ki je v okolju ustvarjalo ustalitev, in ga skušal spremeniti. Včasih je bilo to nekaj povsem drugega značaja, pogosto pa psihološko ozračje. K nemškemu vprašanju, tako kompleksnemu in obsežnemu kot je bilo, bi gotovo lahko bilo možno pristopiti na ta način.

William Blake, 11. ilustracija h knjigi *America: A Prophecy* (*Amerika: prerokba*), barvna jedkanica, London, 1793 (odtis 1795), knjižnica Pierpont Morgan, New York.

Rešeno namreč ne bo tako dolgo, dokler bodo trajali pogoji, ki so napravljali negotovo in vznemirljivo usodo Nemcev za njihove sosedes in za njih same. Vsaka rešitev je zato najprej terjala spremenitev teh pogojev. To pomeni, za Nemce konec poniževanja zaradi našega nadzora brez konca in kraja, za Francoze konec strahu pred povsem nenadzorovano Nemčijo. Ta dva dejavnika seveda v sebi nista povzemala vse svetovne zgodovine, toda zadoščala sta za blokiranje konstruktivnega evropskega razvoja.

Stvari so bile zamotane, potegniti je bilo treba nit, ki bi razvezala nekaj vozlov in postopoma bi bilo preostalo urejeno. Kaj bi lahko bilo nit v zapletenem položaju francosko-nemških odnosov? Zdelo se je, kot da je prenesel poraženec svoje komplekse na zmagovalca: občutek inferiornosti se je vračal v Francijo, kot da bi začeli razumeti ničnost poskusov omejevanja nemškega dinamizma.

“Nadaljevanje francoskega vzpona se bo ustavilo, če vprašanje nemške industrijske produkcije in zmožnosti konkurenčnosti ne bo hitro urejeno.”

“Osnovo za superiornost, ki so jo francoski industrijalci tradicionalno priznavali Nemčiji, predstavlja proizvodnja jekla po ceni, s katero Francija ne more konkurirati. Od tod sklepajo, da je zato vsa francoska produkcija ohromljena.”

“Nemčija že zahteva dvig proizvodnje z enajstih na štirinajst milijonov ton. Mi bomo to zavrnil, toda Američani bodo vztrajali. Nazadnje si bomo ustvarili nekaj rezerv, a vendarle bomo popustili. Hkrati francoska proizvodnja ostaja na enaki ravni ali celo pada.”

“Zadošča omeniti le ta dejstva, ne da bi bilo treba obširno opisati posledice: Nemčija v ekspanziji, nemški izvozni dumping, zahteva po zaščiti francoske industrije, prekinitev liberalizacije menjave, ponovno oblikovanje predvojnih kartelov, možna usmeritev nemške ekspanzije proti Vzhodu kot uvod k politič-

nim dogovorom, vnovičen padec Francije v kolesje omejene in zaščitene proizvodnje.”

Na mestu, ki sem ga zasedal, sem jasno videl prva znamenja tega francoskega umika. Dnevi odločitve za mednarodni položaj so se bližali. 10. maja bi se moral Robert Schuman² v Londonu srečati s kolegom Ernestom Bevinom³ in Deanom Achesonom,⁴ da bi se razpravljalo o nemški prihodnosti in o dvigu plafona, določenega za njeno proizvodnjo. Francoski minister ni razpolagal z nikarkršnim konstruktivnim predlogom, čeprav je veliko iskal v sebi in spraševal okoli sebe. Sam sem začel stvari videti jasno: akcijo bi bilo treba izvesti tam, kjer je bil nesporazum najbolj otipljiv, tam, kjer so se kopičile znova pretekle napake. Če bi lahko pri nas odpravili strah pred nemško industrijsko dominacijo, bi bila odstranjena največja ovira za povezovanje v Evropi. Predlog, ki bi postavil francosko industrijo na enako izhodiščno polje, kot ga je imela nemška industrija, pri čemer bi se slednjo osvobodilo vseh diskriminacij, izhajajočih iz poraza, bi ustvaril gospodarske in politične pogoje za nujno potrebno zavezanštvo v Evropi. Še več, lahko bi pomenil kvas za evropsko enotnost.

Povsem spontano sem se spomnil načrtov, o katerih sem leta 1943 razpravljal z Etienneom Hirschom in z Renéjem Mayerjem. Te načrte, ki so bili čisti intelektualni konstrukti, zapisani na vojni zemljevid, kjer je bilo treba načrtovati nove meje, sem znova odkril ali bolje, jih ponovno ustvaril, upoštevajoč nujnosti trenutka. Toda postaviti jih na nov politični zemljevid Evrope po ponovni vzpostavitvi miru je bilo nekaj čisto drugega. Bi se lahko postavilo pod vprašaj, čeprav le deloma, komaj pridobljeno nemško suverenost, potem ko so se zavezniki zaporedoma odpovedali razkosanju ozemlja, ki so ga zasedali, v številne države kot tudi temu, da bi se od njega kar koli odtrgalo, niti Posarja, in ko so se ti pripravljali na to, da odstopijo od preproste

internacionalizacije virov v Porurju? Dejansko so te ambicije, ki so bile predvsem ambicije francoske politike, morale prinesiti razočaranje, saj so temeljile na pravi zmagovalca in na trenutni superiornosti, pojmi iz drugih časov, ki danes na srečo niso več nekaj samoumevnega. Toda če bi se lotili vprašanja suverenosti brez navzočnosti duha povračila ali dominacije, če bi nasprotno zmagovalci in poraženci soglašali, da bi skupno razpolagali z delom njihovega skupnega bogastva, kakšna močna vez bi bila torej med njimi, kakšna pot bi bila široko odprta za nove združitve in kakšen zgled bi bil dan ostalim evropskim narodom!

Skupno bogastvo so bile v prvi vrsti tone premoga in jekla, katerega sta si Francija in Nemčija neenako, toda na dopolnjujoč način delili v naravnih bazenih v geografskem trikotniku, ki so ga zgodovinske meje umetno raztrgale. Te naključne meje so postale v industrijski dobi, katere rojstvo je sovpadalo s tem nacionalističnih nauk, ovire za menjavo, potem pa bojne črte. Vsak izmed obeh narodov se ne bi več čutil varnega, če ne bi posedoval sam vseh teh virov, se pravi vsega ozemlja. Rivalstvo se je odražalo v vojni, ki je uredila problem le za določen čas – za čas, v katerem se je pripravilo povračilo. Toda premog in jeklo sta bila hkrati ključ za gospodarsko moč ter za arzenal, kjer se je kovalo vojno orožje. Ta dvojna moč jima je dajala torej imeniten simboličen pomen, ki smo ga pozabili, enak temu, ki ga ima danes jedrska energija. Povezati ju prek meja bi pomenilo odvzeti jima njun zlonosen prestiž in ju nasprotno spremeniti v sredstvo za mir.

Ob koncu razmišljanja sem bil sam dovolj prepričan, kar mi je dalo gotovost, da bom prepričljiv. Toda za koga in ob katerem trenutku? Glede zadnjega se mi je zdel sestanek 10. maja v Londonu priložnost, ki bi jo bilo treba izrabiti. Vendarle se mi takšen sestanek ni zdel pravi kraj za predlog, o kate-

rem sem razmišljal in ki bi nasprotno moral odvzeti bistvo sestankom treh okupacijskih sil. Da bi se doseglo ta rezultat, je bilo treba prej pretvoriti francosko-nemški problem v evropski problem. "Toda, v sedanjem trenutku," sem zapisal, "se Evropa lahko rodi le iz Francije. Samo Francija lahko govori in deluje." To je bilo v mojih očeh enostavno razvidno dejstvo in ne razglasitev zgodovinskega privilegija. "Če Francija zdaj ne govori in ne deluje, kaj se bo zgodilo? Okoli Združenih držav se bo ustvarilo združenje, ki bo z močnejšo silo vodilo hladno vojno. Razlog je bil razviden, saj so se evropske države bale in iskale pomoč. Anglija se bo vse bolj približevala Združenim državam, Nemčija se bo hitro razvijala, ne bomo mogli preprečiti njene oborožitve. Francija se bo vrnila k nekdanjemu malthusizmu in takšen razvoj bo nujno pripeljal k njenemu zatonu."

Nisem si še zastavljal vprašanja, kdo bi govoril v imenu Francije in v kakšnih okoliščinah. Pomembno je bilo najprej natančno vedeti, kaj bi radi povedali. Predlagati, da bi se postavilo premog in jeklo več držav pod skupno suverenost, je bil preprost koncept. Treba bi bilo priti do naprave in tu se nisem mogel sklicevati na svoje izkušnje – razen da sem zavrnil sisteme, katerih neučinkovitost sem lahko presodil, tj. mednarodnih organizmov za sodelovanje brez moči za odločanje. Toda kakšno obliko bi imela ta oblast za skupno odločanje Francije in Nemčije, oblast, za katero zgodovina ni nudila nobenega modela? Tega še nisem videl, potreboval sem nasvet. Istočasno pa sem hotel zadevo ohraniti tajno tako dolgo, kolikor je bilo možno. Toda naključje je pripeljalo do moje pisarne na ulici Martignac mladega profesorja prava, ki ga še nisem poznal in s katerim sva, če se ne motim, razpravljala o zakonodaji proti trustom, katere okrepitev se mi je v Franciji zdela nujna. Paul Reuter je bil miren in trden možen z vzhoda Francije, njegova briljantna dialek-

tika se je lotevala konkretnih pravnih in političnih problemov in jih postavljala na njihovo mesto. Poučeval je teorijo v Aixu in prihajal v Pariz urejat težave na Quai d'Orsay, pri katerem je bil eden od treh pravnikov. Hitro sem opazil, da so odnosi med Francijo in Nemčijo zanj pomenili hkrati osebno in profesionalno skrb: ali bo mednarodno pravo lahko omogočilo izginotje konfliktov, katerih najbolj stalne žrtve so bili prebivalci ob mejah.

Predstavil sem mu nekatere od mojih idej, ki jih je sprejel s takšnim razumevanjem in navdušenjem, da sem se z njim dogovoril za nov sestanek za naslednjo soboto, tj. 15. aprila. Tistega dne sem mu podal bistveno iz mojega projekta o združenju premoga in jekla ter ga prosil, naj do naslednjega dne razmisli o obliki organizma, ki bi vodil to skupno lastnino. V nedeljo sva se s Hirschem srečala v Montfort-l'Amauryju. Tam smo tega dne izdelali prvo verzijo tega, kar bi 9. maja moralo biti francoski predlog. Po petindvajsetih letih ne bi znal natančno določiti, kakšen je bil prispevek katerega izmed nas treh pri tem besedilu, ki ga je zapisala moja zvesta tajnica gospa Miguez. Lahko le rečem, da se brez Hirscha in Reuterja ne bi doseglo takoj dodelane oblike, ki je iz njega napravila pravi izvirni dokument za Skupnost. Sam sem jasno videl cilj, onadva pa sta mi omogočila, da se ga je doseglo s pomočjo ureditve gospodarstva in institucij, za katere sta si v nekaj trenutkih zamislila nove oblike evropske razsežnosti.

“Svetovnega miru se ne bo ohranilo brez ustvarjalnih prizadevanj po meri nevarnosti, ki ga ogrožajo. Prispevek, ki ga organizirana in živa Evropa lahko doprinese k civilizaciji, je nujen za vzdrževanje miroljubnih razmerij.” Ta uvod se bo ohranil v vseh sledečih verzijah. Kar zadeva ostalo, bo v prihodnjih dneh veliko različic, katerih eksegeza bi pokazala napredovanje našega razglabljanja. Toda že vse je omenjeno: “Evropo se mora organizirati na federalni osnovi. Francosko-

nemška zveza je njen bistveni element in francoska vlada je pripravljena podvzeti /.../ Nakopičene ovire onemogočajo takojšnjo urešničitev tega tesnega združenja, ki ga francoska vlada nakazuje kot cilj. Toda že odslej mora biti postavev skupnih osnov za gospodarski razvoj prva stopnja francosko-nemške zveze. *Francoska vlada predlaga postavitev celotne francosko-nemške proizvodnje jekla in premoga pod skupno Mednarodno oblast, odprto za udeležbo drugih evropskih držav.* Njena naloga bo poenotenje osnovnih pogojev za proizvodnjo in tako omogočanje postopne razširitve – na druga področja – učinkovitega sodelovanja z miroljubnimi cilji.”

Cilji in metoda Skupnosti so bili torej določeni. Poznejše izboljšave zadevajo le stil in mehanizme. Kar me preseneča ob ponovnem prebiranju tega besedila, je jasnost načrta, ki je postal bolj dodelan v zadnji verziji: osrednja skrb je namenjena francosko-nemški zvezi. Če se je ne bo doseglo takoj, je to zaradi “nakopičenih ovir”. Treba je pričeti s “postavitvijo skupnih osnov za gospodarski razvoj”, najprej za premog in jeklo, potem za ostala področja. Brez dvoma sem določen trenutek menil, da bi bila prva stopnja k evropski federaciji ta zveza dveh držav, in sicer le njiju dveh – in da bi se ostale pridružile kasneje. Končno sem na izvirni verziji zvečer z roko dodal, da bo Oblast “odprta za udeležbo drugih evropskih držav”. Sprva to ni bila odločilna točka – in vedno se je treba vračati k začetku stvari, da bi videli njihovo bistvo.

O pristojnostih nove Oblasti so bile temeljne usmeritve začrtane in to za dolgo časa. Po Hirschevi zaslugi je bila konstrukcija jasno določena že s prvim poskusom. Postaviti na skupno osnovo produkcijo in distribucijo dveh osnovnih proizvodov, zagotavljati njuno prodajo ob podobnih pogojih, omogočiti enakopraven razvoj socialnih pogojev, zasledovati izboljšanje proizvodnje, “ti cilji predpostavljajo kompleksne institucije in obsežne ukrepe.

Treba bi bilo v obeh državah izenačiti gospodarske pogoje nameranih produkcij, in sicer kar zadeva davčne dajatve, socialne obveznosti, transport. /.../ Določitev produkcijskih kvot in institucija finančnih mehanizmov za sorazmerno porazdelitev obveznosti in za izenačenje cen bosta obvezni, tako kot sklad za prilagoditveno pomoč." Velika poglavja evropskih pogodb so bila odtlej odprta. Reuter je zasnoval institucionalni mehanizem: "Zgoraj določena bistvena načela in obveznosti bodo predmet pogodbe, podpisane med državama. Oblast, zadolžena za funkcioniranje vsega sistema, bo sestavljena na osnovi paritetnega francosko-nemškega zastopstva, predsedovala ji bo osebnost, o kateri bosta soglasni obe strani." Če beseda še ni bila izgovorjena, je bila to vendarle prva pravna potrditev načela enakosti med Francijo in Nemčijo, odločilni korak k upanja polni prihodnosti. Besedilo se je končalo s temi nekaj vrsticami, ki povzemajo celoten namen: "Ta predlog ima bistven političen pomen: odpreti v braniku nacionalnih suverenosti razpoko, in sicer dovolj ozko, da bi se doseglo vse privolitve, in dovolj široko, da bi se spodbudilo države k enotnosti, ki je bila potrebna za mir."

Zakaj se ta stavek ne bo več nahajal v kasnejših verzijah, zakaj se bodo pojavili drugi in bodo potem ti prepustili prostor tem formulam, ki jih danes beremo v zgodovinskih knjigah, je skrivnost razmerja med obliko in bistvom besedila, ki smo ga dolgo pripravljali. Devet različic si bo sledilo med nedeljo, 16. aprilom, in soboto, 6. majem. Ne vem, če je to malo ali veliko. V tej zadevi zame ni drugega pravila kot delati toliko, kot je treba – stokrat, če je treba stokrat – da mi bo rezultat prinesel zadovoljstvo, ali devetkrat, kot v tem primeru. Petnajstkrat bodo prej rekli moji sodelavci, ki se bodo rade volje zadovoljili tudi z manj. V dokaz, pravijo, smo se običajno vrnili k prvi verziji, ki se je zdela najboljša. Toda

kaj pomeni to "obračunavanje" truda? Kako biti gotov, da je prva verzija najboljša, ne da bi jo primerjal s tem, o čemer se misli, da je še boljše? Kako bi bilo vse preprosto, če bi intuicija ali naključje vodila brez kakršnega koli boja k točni formulaciji neke misli, ki je ne bi bilo treba iskati! A vsaj ta intuicija in to naključje zahtevata, da bi se ju preverilo – in preverjanje je ponovno branje po noči čilega spanca ali pa nov kritičen pogled.

Ta novi pogled je bil Urijev, ki je v ponedeljek zjutraj prebral tekst prejšnjega večera. Odločen sem bil vključiti ga, toda le njega, v naš začetni projekt. Njegova domisljija in čvrstost njegovega stila sta nam bili dragoceni. Prebral je besedilo s svojo presenetljivo zmožnostjo zbranosti, ki se je odražala na potezah njegovega obraza, potem pa preprosto dejal: "Tole postavlja mnogo stvari na pravo mesto." To je bilo tisto: ni šlo toliko za razrešitev problemov, ki so najpogostejše v samem redu narave, kot za to, da se jih postavi v racionalnejši in humanejši red ter se jih nato preobrne tako, da bodo služili miru med narodi. K temu preobratu je blagodejno prispeval Uri. Projekt je postal bolj strukturiran, institucionalni sistem se je okrepil: Mednarodna oblast je postala skupna Visoka oblast. V četrty verziji je označena za supranacionalno (nacionalno), toda ta beseda mi ni bila všeč in mi ni nikoli ugajala. Pomembna je bila funkcija, ki jo je vključevala in ki se je nahajala precej bolj izražena v naslednji verziji s stavkom: "Odločitve Visoke Oblasti so pravnomočne v Franciji in Nemčiji ter v drugih državah pristopnicah." Takšna oblast je dajala jamstvo in princip poti za priziv bo vpeljan, brez večje določenosti. Potem ko je dal svoj pečat, ki je bil neprecenljiv v tej ustvarjalni fazi, je Reuter odšel v Aix, da bi nadaljeval s poučevanjem. Komunicirala sva prek telefona in upal sem, da bo prišel in z nami sodeloval pri pripravi pogodbe.

Stvari so se obrnile drugače, ne da bi znal povedati zakaj. A za vedno velja, da je imel Paul Reuter vlogo pri utemeljitvi Visoke oblasti, in sicer kar zadeva besedo in stvar sámo.

S svoje strani je dal Uri koherenco gospodarskemu projektu in prek sledečih si poskusov približanja ustvaril pojem skupnega trga, prostora brez carinskih ovir, brez diskriminacije, toda urejen v skladu s splošnim interesom. Uvedel je idejo prehodnih določb. Celota je nudila vtis močne organizacije in liberalne finalnosti hkrati. Tu ni bilo nikakršnih nasprotij: "Postopoma se bodo tako izoblikovali pogoji, ki bodo sami od sebe zagotavljali najracionalnejšo porazdelitev produkcije na najvišji ravni storilnosti." V tehničnem snovanju nismo več mogli iti dlje, saj nismo v skrivnost vpeljali nobenega strokovnjaka, vrh tega pa nas je preganjal čas. Bistveno se je nahajalo v zdaj predelanih sto štirih vrsticah, katerim se je v prihodnjih dneh dodalo le minimalne spremembe, pravzaprav v teh petih vrsticah: *"Prek združitve osnovne proizvodnje in vzpostavitve nove Visoke Oblasti, katere odločitve bodo obvezovale Francijo, Nemčijo in države, ki se bodo pridružile, bo ta predlog udeležil prve konkretne temelje evropske federacije, ki je nujno potrebna za ohranitev miru."* Zahteval sem, da se ta odstavek podčrta, saj je hkrati opisoval metodo, sredstva in cilj, ki

so bili odslej nerazdružljivi. Zadnja beseda je bila ključna: mir.

Prevedel Zvonko Bergant

* Jean Monnet (1888-1979) velja za enega izmed t. i. očetov evropskega povezovanja. Odlomek je iz 12. poglavja njegovih *Spominov*, ki so izšli pri pariški založbi Fayard leta 1976, str. 342- 353. V njem je predstavljeno delo za oblikovanje t. i. Schumanovega načrta oz. Evropske deklaracije, ki je pripeljal(a) k nastanku prve izmed evropskih skupnosti, in sicer te za premog in jeklo. Le ta je pomenila prvi korak pri gospodarskem in političnem povezovanju evropskega kontinenta. Načrt je naziv dobil po takratnem francoskem zunanjem ministru Robertu Schumanu. Da bi se ohranilo tajnost načrta in s tem doseglo večji učinek "presenečenja", so bili le redki posamezniki seznanjeni z njegovo vsebino. Poleg oblikovalcev sta zanj na nacionalni (francoski) ravni vedela ministra René Mayer in René Pleven, na mednarodni pa ameriški državni sekretar Dean Acheson in nemški kancler Konrad Adenauer. Po odobritvah francoskega ministrskega sveta in kanclerja Adenauerja ga je Schuman predstavil javnosti na tiskovni konferenci 9. maja 1950.

1. Hubert Beuve-Méry (1902-1989), ustanovitelj francoskega dnevnika *Le Monde*.
2. Robert Schuman (1886-1963), tedanji francoski zunanji minister.
3. Ernest Bevin (1881-1951), tedanji britanski zunanji minister.
4. Dean Acheson (1893-1971), tedanji ameriški državni sekretar.